

SÁRBOGÁRD és VIDÉKE

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — — 8 korona.
Félévre — — — — — 4 korona.
Negyed évre — — — — — 2 korona.

Egyes szám ára 20 fillér.

Kapható Spitzer Jakab könyvnyomdájában

Felélős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Székely Hugó.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sárbogárd, Kohn Bertalan-féle ház.
(Andrássy-ut.)

Telefon sz. 29.

Néhány szó iskoláinkról.

A modern iskolának kettős hivatása van és pedig: nemzeti és kultur hivatása. Nem ellentétes két gondolat ez, sőt egyik kiegészítése a másiknak. Igaz nemzeti élet csak ott létkethet, a hol az igazi kultur élet is érvényre jutott.

Franciaiák voltak az elsők, kik megmutatták már Napoleon előtt, kinek korát egy intenzív fölyvilágosodási áramlat előzte meg, hogy országukat nagygyá csak egy nemzeti eszmével telített társadalom tudja növelni. de e nemzeti nevelés alapját egy általános és a tudományos kutatással megalapozott közoktatás képezheti.

Ami a nemzeti szempontot illeti, erre nekünk magyaroknak különös súlyt kell helyeznünk, mert országunk különböző nemzetiségekkel van benépesítve és e nemzetiségek megmagyarosításának egyik legfőbb eszköze az iskola. Ezen kérdés behatóbb vizsgálata azonban már inkább a politika körébe

vág és azért e helyütt azt mellőzni vagyunk kénytelenek.

Átérve most már a modern iskolának „kultur“ hivatására, úgy találjuk, hogy iskoláink sok tekintetben ezt a hivatást legtávolabbról sem töltik be. Ugyanis a nép lelkébe a kultura magvait, a továbbművelődéshez való érzéket csak úgy tudjuk beleplántálni, ha a nép gyermekeinek előbb egy másik művelődési alapot szolgáltatunk. Ez az alap nem lehet más, mint a jellem fejlesztése. A jellem fejlesztésének a további életpályán való különös hasznát és előnyeit a praktikus angolok ismerték fel a legrégebben. A gyermek fiatal és fogékony lelkét nem tömik tele grammatikai formákkal, matematikai képletekkel és egyáltalán elvont dolgokkal. Ezt az angol pedagógusok egy későbbi időszakra hagyják, amikor a gyermeknek kellő jártassága van az irodalomban, hallgatott szónoklatokat, olvastatták vele az angol nemzet klasszikus íróit. Alsóbb fokon a fősúlyt arra helyezik, hogy a gyermekkel a termé-

zetet, a természeti jelenségeket, a szöveget, jót és nemeset ismertessék meg. Csak, amikor a gyermeknek fejlett logikája van, oktatják ki őt grammatikára és matematikára.

Az angol minta szerint a gyermek lelkébe kevesebb formai tudást és több erkölcsöt, szeretetet kötelességünk beplántálni.

A nálunk szokásos száraz tanterv helyett egy nevelési tervre van tehát szükségünk, melynek fölvé a jellem fejlesztés kell, hogy legyen!

Iskola nyílás idején különös nyomatékkal kell tehát azt az elvet hangsúlyoznunk, hogy a gyermekeket jellem neveléssel kell iskolára fogni és csak ha már kellő érettségi fokot értek el, lehet és szabad őket a tudományok világába bevezetni.

A nagy Napoleon szerint minden káplár a marsallbotot viszi a tarsolyában, ha megvan hozzá a kellő értelem és a szükséges jellem. A marsallbot csak képlet, voltaképen az erőt, az emelkedést és érvényesülést akarta vele jelképezni.

A SÁRBOGÁRD ÉS VIDÉKE TÁRCZÁJA.

Koldustarisznya.

Egyszerű a kis dal, színehagyott holmi,
Nem ebül szerzett, hisz nem érdemes lopni.

Olyan fakó jószág, — pár sor összevissza, —
Mint egy tódott, fódott, elhányt vén tarisznya.

Nőies kihányva cifra hivalgó színekkel,
Nem vásárba vettem, az utról szedtem fel.

Ki tudja, ki hagyta ott el az ut mellett?
Nekem úgy is jó volt, nekem úgy is kellett.

Tán nem bírta tovább szegény Istenadta?

Ki tudja, mi volt benn? Rám üresen hagyta.

*S hogy üres ne legyen, ha nyakamba szedtem,
— Egyebem se vót, — a lelkem belé tettem!*

— Gács Demeter.

Mártirok.

Potocky gróf a nagy potocky utolsó sarja halálán volt. Minden erejét elvette már a gyilkos kör, de mielőtt végkép elpusztította volna, ajándékozott neki néhány boldog perccel.

Melléből már alig hallhatóan törtek elő a kinos hörgések és csak homlokának hideg verejtéke sejtett valami nagy lelkiindulatot.

Lelkében átvonult a rózsás gyermekkor, mikor a falu aprajával játszadozott a kastély parkjában, azután az ifju évek boldog küzdését látta, hogyan harcolt a külső ellenséggel és a magáéival, a balítóletekkel. Milyen gyönyörrel szivta magába azoknak az íróknak tanát, kik egyenlőséget kiáltoznak. — Atyját látta maga előtt a buzgó longyol nemes, minden erőnyével, minden

bűnével. Anyját, kit legszebb éveiben kellett a családi kriptába helyezni. Barátokat és rokonokat, kik fölött virágok nyílnak és fonyadoznak évről-évre.

A szűkebb családi kör látomásai után láza tovább vezette őt. Látta hősi küzdelmében vitéz nemzetét, mint tusakodik egy emberségtelen koronával, ki nem ismer jogot, csak azt a nagy hatalmát és megalázkodást. — És azt látta még, hogy az ő népe elveszett....

Egy mély sóhajtás és Potocky gróf meghalt.

Meghalt mindenki nélkül. Barátai nagyon szívesen eljöttek volna a drága szeretett kedves bajtársuk betegágyához, de hol vannak a barátok? Ki Szibériában bűnhődik, mert nem tűrhette a muszka önkényeskedést. Ki Párisban vagy Turinban eszi a szümmetés keserves kenyerét, mások pedig jeltelen, kemény sirdomb alatt hallgatnak.

Két napig feküdt nyitott koporsóban a gróf. Azután befedték a koporsót. Galamb-ös szolgák vitték le a teremből a kápolna elé. A durva tenyerü. szomorú jobbagyok-

— **Körhelyiség felavatási ünnepély.** A sárbogárdi iparos olvasókör szeptember hó 7-én (vasárnap) a Tatay Benő-féle telken épített új-körhelyiségben tekeversenynyel és tánczal egybekötött körhelyiség felavatási ünnepélyt rendez. Az ünnepély kezdete d. u. 3 órakor. Az ünnepély fényesnek ígérkezik.

— **Főispáni beiktatás.** Tolnavármegye új főispánjának, Kovács S. Endrénének ünnepélyes beiktatása f. hó 9-én lesz Szekszárdon. Fejérvármegye képviselőtében jársunkból Heilaty Jenő főszolgabíró, Szluha Dénes és Leopold Gusztáv vesznek részt az ünnepélyes beiktatáson.

— **A ref. papválasztás.** Mint már egyik előző számunkban jeleztük, a sárbogárdi ref. lelkesi állást e hó 7-én tölti be. A választást a ref. templomban délelőtt 10 órakor kezdik meg Mészöly Győző alesúti ref. lelkes, egyházi, Szüts Jenő vármegyei alispán, világi elnökök vezetésével. Mint a szavazatszedő bizottság tagjai: Mészöly Endre főgondnok, Nagy János kir. adóhivatali ellenőr és Zelés Imre szerepelnek. Az egyes pályázók pártja 2—2 bizalmi lértület jelölhet ki a maga részéről. A szavazás titkos és csak személyesen eszközölhető. A megválasztáshoz a szavazatok általános többsége szükséges. A két legtöbb szavazatot nyert jelölt között nyomban pótválasztást hirdet az elnök s az azonnal kezdetét veszi.

— **Az egyház köréből.** A vértessaljai ref. egyházkerület f. hó 9-én d. e. 10 órakor Szekesfehervárott, a vármegye-ház nagytermében közgyűlést tart. Ezt megelőzőleg f. hó 8-án délelőtt lelkesi értekezlet lesz, melynek során ifj. Varga Sándor iryáncsai lelkes mond emlékeszpedet néh. Forgács Endréről. A kerület esperese az értekezletre az özeget is meghívta.

— **Ismét halálos lörugás.** Kocsi Ferencz 66 éves cecei lakos augusztus hó 29-én gabonát vitt örletni a pusztagegri malomba. Amint a lovakat pokróccal letakarta, az egyik ló kirugott. A rugás Kocsi Ferencnek hasát érté. A szerencsétlen ember másnapra, óriási kínok között meghalt.

— **Állatdíjazások járásunkban.** A Fejérvármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 20-án Sárkeresztúron, f. hó 23-án pedig Hecsegfalván tenyésztés és tehendíjazásokat rendez.

— **Véregzés a népmulatságon.** Sáregres községben múlt hó 29-én népmulatság volt. Tánc közben a legények összeszólalkoztak, a miből általános verekezés keletkezett, a melyben nagy szerep jutott a bieskákknak. Mire a csendőrök véget vetettek a véregzésnek. Botos János nevű legény a gyomrán egy hatalmas szúrt sebbel, eszméletlenül fetregett. Korházba akarták szállítani, de utközben meghalt. Súlyosan megszurkálták ifj. Jobbán Danielt is, kisebb-nagyobb szúrás sebeket többen kaptak. A csendőrség erőlyesen nyomozza a bieskásokat.

— **Szétmarcangolta a gőzek.** Bon György 18 éves béréslegény é napokban a Pusztagegri községhez tartozó Tarnóca pusztán gőzekével szántott, miközben leesett a gőzekéről és mire a gépet megállították, az éles ekevas testét teljesen szétmarcangolta. A szerencsétlen fiatalember a helyszínén szörnnyű kínok között meg is halt. A vizsgálat megindult, hogy a balesetért kit terhel a felelősség.

CSARNOK.

A tájékozódás.

V. Frank természettudós érdekes dolgot írt a tájékozódás és a hely érzékéről.

A tudományos irodalomban gyakran találkozunk ezzel a szóval „irányérzék.” Ujabban csak egyetlen egy francia könyvet írtak, amely tüzetesen foglalkozik az állatok, helyesebben a méhek irányérzékével.

Itt olvassuk azt, hogy a méhek száz vagy ezer méter távolságból is visszarepülnek a kasha, még akkor is, hogy ha esőjüket és őt szemüket elvesztik. (A méhek, mint sok más rovarnak, két prizmás-szeme van és három pontszeme.) Hogy ha az irányérzők olyan, mint a többi őt érzékük, akkor minden időben működik a többi érzéktől s az emlékezettől függetlenül; különben csak irányemlékezetéről és helyemlékezetéről kellene beszelnünk. Ez az utóbbi különösen a déli tengeri szigetlakóknál van kifejlődve, akik a közbeszédben nem jobbról és balról beszélnek, hanem keletről és nyugatról, északról és délről.

Ezek a szigetlakók azonban tájékozottságukai valószínűleg csak tengeri iskolázottságuknak köszönhetik s igen kétséges, vajjon csakugyan olyan közvetlenül megérik-e az irányt emlékezet hiján is.

Amikor mi emberek, akik a látásuk fokozására megalkottuk a messzelátót és a mikroszkópot az irányérzékünk kiterjesztésére megalkottuk a kompaszt is, nem téttünk egyebet, mint hogy ellestünk valamit az állatok világából, mert az állatoknál talánunk bizonyos delejes érzéket.

Az állatok kitünően tudnak tájékozódni. Az, hogy az állatok visszatálnak fészükbe, vagy a szokott vackukba, az igen közönséges jelenség. De nem minden nyugszik az emlékezeten, az állatoknak van némi irányérzékük is.

A muslicák 1000 méter távolságból is megéreznek bizonyos jeleket és az is ismert dolog, hogy a nőstény pillangó nagyon távolról megtudja, hol a him, még pedig a szagáról tudja meg, amelyre a mi szaglőszervünk nem is reagál.

A rovarok meg kitünően tájékozódnak. Ez a képességük arra enged következtetni, hogy a rovarok már asszociálni is tudnak, az asszociáció pedig minden értelmi élet alapja.

A halak, amelyek egy tóban vannak, minden „veszély” közeledtére a tó közepére sietnek, eltekintve attól, hogy a „veszély” a partról jön-e vagy a tó közepéről.

A méhek tájékozó képességét tüzetesen megfigyelték. A méh amikor először kirepül a fésből szorgalmasan megnézi a kashnak nyílását és környezetet, amikor pedig felszáll, csavarosan repül, hogy megtekintse a terepet. Ha nem látja a kash, még akkor is visszatál, hogy ha egyszer még repül azon a tájon...

Fel lehet tenni, hogy a méhek ismerik a „járt csapások”-at, akár csak mi emberek a miénket, jöllehet, az ismertető jelek a méhek számára egészen mások lehetnek, mint a mi számunkra. Hogy a helyet mily mértékben ismerik a méhek, arról nem tudunk pontosan beszámolni, de némelyek szerint a méh 100 méterig is tud tájékozódni.

A kritikai vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a halak, különösen az édesvízben élő halak, jól ismerik a vizüket.

A csuka, hogyha valami veszélyt érez, ugyanazon a vízinton menekül el, amelyen jött...

A békák emlékeznek a helyre, legalább is a levél béka, amely céltudatosan megy egyik helyről a másikra s mindig visszatér az régi helyére, miután elvégezte a vadászát és az egyik sohasem foglalja el a másiknak helyét, ami megint azt bizonyítja, hogy nem a szaglásuk vezeti őket, hanem az — irányérzékük.

Az a képesség, hogy az utjukat meg-rövidítsék, céltudatos irányváltozással, csak az emlősöknel lehető fel. Ez az irányérzék nemcsak egyes érzék-zerveken nyugszik, hanem az érzékszervek összességén.

Másképen van ez a madaraknál, amelyek főleg a látással tájékozódnak, aminthogy a madarak szeme sokkal komplikáltabb és jobban van kifejlődve, mint akármelyik emlős szeme.

Ziegler tanár emellett foglalt állást, hogy a postagalamb igényérzékét nem szabad valami új, rejtélyes érzék feltételezésével magyarázunk, mert ezt a látása és helyemlékezete kellőképpen megmagyarázza.

Ez a felfogás ma is teljesen jogosult. A postagalambokat főleg nappal bocsájtják utjukra. Hogy a prespektíva a madártávlatból világosan és a galamb így könnyebben tájékozódhat, az könnyen megerthető.

Ki lehet mondani tehát, hogy a postagalambok tájékozó képessége kizárólag a látáson és a helyemlékezeten alapul.

P.—K.

Értesítés.

Tisztelettel értesítem, hogy Sárbogárd községében telepedtem le, mint szülész-nő.

A szülészet mellett elvállalok maszirozást és betegápolást is.

Nagyon kérem a község tisztelt lakóinak szives pártfogását.

Gertner Antalné

okleveles szülész-nő
Sárbogárd, (Andrássy-ut.
Németh István bognárnál
[Arany Gábor-fele ház.]

Értesítés.

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy egy új Magyar Állami 6-os gözcseplő garnitúra a csépelési idényre teljes felszereléssel és munkásokkal azonnal bérbe adó.

Zsebők István

Kövér József gépész

Sárbogárd.

Biztosan első-

rendűnek nyilvánítja Ön is azon rendelkezésűren készült női finom fehérneműket, kézzel hímzett ágyfelhuzatokat és női ingeket, melyekből öriási választékot tart raktáron legolesóbtól legfinomabbig VERMES áruháza, Szekesfehervár. Telefon 178.

2025. évi. 1913. szám.

Árverési hirdetmény kivonata.

A sárbogárdi kir. járásbíró, mint tekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy a Dunaföldvári Népbank végrehajthatónak, Pécsi Imre (Somorjai Rozália férje) végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében, a székesfehérvári kir. törvényszék, a sárbogárdi kir. járásbíró területén lévő Czece község határában fekvő, a czecei 987. sz. betétben, a végrehajtást szenvedő nevén álló és A. II. 1—3. sor a kéri határ mellett fekete erdő dűlőben levő 3499. hrsz. (120 öl) 3501. hrsz. (498 öl erdő) és 3500. hrsz. (80 öl legelő) 36 korona kikiáltási árban, a roboz majorra fekvő dűlőben levő A. III. 1—11. sorsz. 4146. hrsz. (171 öl), 4149. hrsz. (312 ölnyi), 4151. hrsz. (368 ölnyi), 4155. hrsz. (125 öl rét), 4147. hrsz. (213 öl), 4148. hrsz. (125 öl), 4150. hrsz. (430 öl), 4152. hrsz. 184 öl, 4154. hrsz. 574 öl, 4156. hrsz. 392 ölnyi szántók), 4153. hrsz. (77 ölnyi moesár) 343 korona kikiáltási árban, a pécsi hegyen levő A. IV. 1—2. sorsz. 5763. hrsz. (153 ölnyi szőlő) és 5764. hrsz. (49 ölnyi legelő)

56 korona kikiáltási árban, az A. + 1. sor 1746. hrsz. (85 ölnyi) a kiskocsi hegyen levő szőlő 48 korona kikiáltási árban, a kéri határ mellett fekete erdő dűlőben levő A. + 2. sor 3165/3. hrsz. (216 ölnyi) erdő 14 korona kikiáltási árban, A. + 3. sorsz. 3658. hrsz. (250 ölnyi) erdő 13 korona kikiáltási árban, A. + 4. sor-a Robozmajor dűlőben levő 4522. hrsz. (1317 ölnyi) szántó 117 korona kikiáltási árban, a vajtai-út és közlegelő-út közti dűlőben A. + 5. sor 5688. hrsz. (845 ölnyi) szántó 57 korona kikiáltási árban, A. + 6. sor 5692. hrsz. (803 ölnyi) szántó 54 kor. kikiáltási árban, A. + 7. sor 6015. hrszám (1204 ölnyi) szántó 163 korona kikiáltási árban, A. + 8. sor 6065. hrszám (495 ölnyi) szántó 67 korona kikiáltási árban, A. + 9. sor 6323. hrsz. (815 ölnyi) szántó 55 kor. kikiáltási árban, az alsó Sárrethen levő A. + 10. sor 6656. hrsz. (836 ölnyi) rét 107 kor. kikiáltási árban, A. + 11. sor 6841/2. hrsz. (408 ölnyi) rét 52 korona kikiáltási árban. — végrehajthatónak 4400 korona tőke, ennek 1913. évi január hó 3. napjától számítandó 8 % kamata, 204 korona 85 fill. eddigi. 60

korona 75 fillér jelenlegi árverés kerési költségből álló, a csatlakoztatott végrehajthatók, u. m. a Simontornyai Takarékpénztár r. t. 400 korona tőke és jár-ból, a székesfehérvári kir. törvényszék iroda általánya 14 kor. tőkeből álló követelésének kielégítése céljából 1913. évi október hó 15. napjának d. u. 2 órakor Czece község házában nyilvános árverésen eladtni fog.

1. Kikiáltási ár: 36 K., 349 K., 56 K., 48 K., 14 K., 13 K., 117 K., 57 K., 54 K., 163 K., 67 K., 55 K., 107 K., 52 korona.

2. Az árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

Sárbogárd, 1913. július hó 20-án.

A kir. bíróság, mint tlkvi hatóság.

BODA s. k.

kir. járásbíró.

A kiadmány hitelesít
kir. tlkvezető helyett
SZÓTS ISTVAN
kir. jbir. írnök.

ELADÓ HÁZ.

Sárbogárdon, a Rákócy-
utcában (főszolgabírói
hivatal tőszomszédsá-
gában) levő ház szabad
kézből eladó.

Értekezni lehet
ARANY SÁNDORNÁL

Sárbogárdon

Czigányprimás!

„Király Ernő mulat”, ez a című a legújabb rendkívül sikerült humoros. dupla gramofon hanglemezeknek, azonkívül „Sokszor úgy szeretnek sírni”, „Futóbolond”, „Temetés volt a faluban” stb. Darabja 2.50 fill. E hanglemezek eredeti felvételben kizárólag egyedül csakis

Wagner

„Hangszer-Király”-nál kaphatók. — Budapest, József-körút 15. Alig használt nagy dupla hanglemezek óriási választékban darabja csak 60 fill. Legolesőbban javít! Lemezsere ingyen! Kérjen nagy fényképes árjegyzéket. Óvás! Figyeljen a „Wagner” névre és a 15 számra

ROSSZUL TESZI

ha mást iszik, mint
francia cognacal egyen-
értékű tiszta borpárlatból
készült „holló” ved-
jegyű cognacot.

Eredeti palackokban
kapható

MIKLÓS ALADÁR
gyógyszertárban
SÁRBOGÁRDON.

**KORONA szálloda**

SÁRBOGÁRD.

Naponta frissen csapolt Kőbányai
sör. Balatonmelléki borok. Jó ma-
gyar konyha. Olcsó szobák. Pontos
figyelmű kiszolgálás. Mérsékelt árak.

PORKOLÁB LÁSZLO
vendéglős

Hirdetések

jutányos árban felvétetnek
a könyvnyomdában.

Milliók

használják

köhögés

rekedség, katarus,
nyalkásodás, görcs
és számarhurut ellen

**Kaiser-féle
Mell-Karamellák**
a „3 fenyővel”

6100 elismerő okle-
véllet orvosok
és magánosoktól.

Kiváló izletes bonbon.
Csomag 20 és 40 fillér,
doboz 60 fillér.

Kapható Miklós Aladár
gyógyszertárban
Sárbogárdon.

Tyukszem,

börkeményedés, sze nölcs 48 óra alatt eltűnik a
„CANNABIN” használata után. Üvegje 1 kor.
postadíjjal 1.40 kor. Három üveg bérmentve 3 kor.

Excelsior

hintőpor 48 óra alatt eltulasztja a kéz-, láb- és
hónaljzadást. 1 doboz 1 kor., postadíjjal 1.40
kor., 3 doboz bérmentve 3 kor.

HIZLALÁSRA LEGALKALMASABB
40% phosphorsavat tartalmazó

Takarmányézs,

mellyel a disznóknál nagyon könnyen 300 kiló
hizlalási súly érhető el. Alkalmazható azonfelül
baromfi, juhok, marhák, öfkők és lovaknál
4³/₄ kiló ára, mely hónapokig elég, 5 kor. 80 fill.
utánvétellel bérmentve.

Kapható mindenütt.

Ahol nem lenne raktáron, megrendelhető utánvét-
tel v. a pénz előzetes beküldése mellett a készítőnél

Dr. FLESCHE „Korona” gyógyszer-tára.
GYÖR 99.